

Motion

1978/79:576

av Lars Werner m. fl.
om åtgärder mot industriutflyttning

De svenska investeringarna utomlands har under 1970-talet vuxit mycket kraftigt. Tillväxten har skett med årliga variationer upp och ner, men den stigande trenden är omisskännlig. Följande diagram över utvecklingen, hämtat från SOU 1978:73, visar detta.

Figur 7.1. Inflödet av utländska direktinvesteringar i Sverige och utflytet av svenska direktinvesteringar i övriga utomlands åren 1960-77.
Källa: Sveriges Riksbank.

Även om hänsyn tas till penningvärdeförsämringen blir resultatet en betydande ökning av utlandsinvesteringarnas storlek. De svenska storföretagen växer snabbare utomlands än i Sverige. År 1977, när industriinvesteringarna i Sverige kraftigt minskade, var ökningen i utlandsinvesteringarna rekordartad. De 200 största företagen, av vilka några som Kooperativa förbundet och Statsföretag har en mycket ringa del av sina anställda utomlands, har 25 % av sina anställda i dotterbolag i utlandet. Går vi till de

största privatägda koncernerna har nästan samtliga flera anställda utomlands än i Sverige. Utredningen om svenska investeringar i Sydafrika (SOU 1978:53) visar t. ex. att de sju koncernerna Alfa Laval, Atlas Copco, Electrolux, ESAB, Fagersta, Sandvik och SKF 1970 hade 81 % av sin omsättning och 63 % av sina anställda i dotterbolag i utlandet. 1976 var motsvarande siffror 83 % av omsättningen och 66 % av de anställda.

Sverige är ett av de länder med störst tillgångar utomlands, om man ser detta i förhållande till folkmängden. Endast Schweiz och Nederländerna hade 1976 per capita större bestånd av utgående direktinvesteringar än Sverige, men då bör tas i betraktande att dessa stater används som "genomgångsstat" för kapital från de imperialistiska stormakterna. I absoluta tal mått låg Sverige på nionde plats bland världens kapitalexporterande länder och hade t. ex. nästan dubbelt så stora tillgångar utomlands som finns registrerade för Italien. "Ligan" leds naturligtvis överlägset av USA, som dock tappar något av sitt stora försprång. Till de länder som ökar sin andel av kapitalexporten hör Sverige.

Statistiken över den svenska storfinansens investeringar utomlands är en osäker materia. När företag väl är etablerade utomlands hittar de snart vägar att kringgå riksbanken. Som exempel kan anföras uppgifter ur radioprogrammet "Singapore - Bekvämlighetsflagg på land?" som sändes den 26 december 1978. Här framkom att enligt riksbankens statistik har svenska företag hittills utnyttjat investeringstillstånd på 27 milj. kr. för investeringar i Singapore. Men under 1970-talet har enligt singaporeansk statistik bara de fem största svenskägda företagen investerat 59 milj. kr. i landet. Skulle denna siffra inte vara extrem innebär den att det föreligger en grov underskattning av svenska företags investeringar i utlandet i den statistik vi har att tillgå här i Sverige. Omfattningen av sysselsättningen i de svenska dotterbolagen utomlands pekar också i denna riktning.

Ökningen av kapitalexporten måste sättas i samband med utvecklingen av den svenska industrin inom landet. Investeringsakten i Sverige har varit mycket dålig de senaste åren samtidigt som investeringarna utomlands varit mycket stora. I Sverige har industrissysselsättningen minskat, samtidigt som allt fler arbetar i svenska tillverkningsföretag utomlands.

Storfinansens anhängare hävdar att kapitalexporten är till landets fromma. Därvid förväxlar de storfinansens och landets intressen. För storkapitalet - för det är mest de stora företagen som placerar dotterföretag utomlands - innebär kapitalexporten ofta högre vinster eller högre vinster än om motsvarande investering gjorts i Sverige. Men för den svenska ekonomin, för sysselsättningen i Sverige är effekterna av kapitalexporten sannolikt klart negativa.

Storfinansens anhängare hävdar motsatsen. De menar att ett svenskt företag utomlands delvis bedriver produktion med svensktillverkade komponenter och att detta ökar sysselsättningen i Sverige. Argumentationen haltar. Om ett svenskt tv-apparatsföretag låter tillverka sina 14 tums tv-apparater

inte i Sverige utan i Singapore och sedan säljer dem i Sverige, ökar detta inte sysselsättningen i Sverige, ens om vissa komponenter skulle vara svenska. Men självfallet får företaget genom svältlönerna i Singapore större "marginaler" om de placerar produktionen där. Och det är om detta det hela handlar. De borgerliga "teoretikerna" försök att motivera kapitalexport som enbart nyttig för landet är ett försök att försköna det den verkligen avser: mera profit åt storfinansen.

Kapitalexporten är en del i den utvecklade kapitalismens system. Inställningen till exporten av kapital är därför liktydig med inställningen till det imperialistiska systemet. Att slå vakt om s. k. fria kapitalrörelser är att slå vakt om fortsatt storfinansmakt över samhällsekonomin.

Det gäller självklart även i internationell skala. Många u-länder med konservativ regim försöker nu åstadkomma industrialisering genom att locka till sig storföretag från de utvecklade imperialistiska staterna med speciella fördelar: skattefrihet, billig mark, billig arbetskraft, stora inskränkningar i de arbetandes fackliga och sociala rättigheter osv. Vissa länder skapar t. o. m. s. k. frizoner där utländska företag får etablera "exportproduktion" utan att betala tull för till zonen importerade komponenter. Denna metod att söka åstadkomma industrialisering genom främmande kapital svarar helt emot de stora internationella trusternas intressen medan det slår mot arbetarklassen i alla länder. Inte minst i värdlandet självt, där den nationella oavhängigheten i praktiken hotas, där regimerna än mer fastnar i de stora trusternas garn, där arbetarnas rättslöshet och dåliga levnadsförhållanden konserveras och där ekonomierna ofta snedvrids och sociala relationer och traditioner bryts upp på ett brutalt sätt.

Den svenska storfinansen försöker naturligtvis också sköta sig på dessa förhållanden och spelar ut detta mot de svenska arbetarna och tjänstemännen, mot löneläget och mot de anställdas möjligheter att påverka sina arbetsförhållanden.

Svenska kapitalister drar sig inte ens för att investera i rasismens Sydafrika och har på senare år, trots opinionen, ökat sina tillgångar där. Investeringar i Sydafrika kommer dock att avhandlas i en föranmäld proposition under denna vårriksdag, varför vi återkommer till den frågan i det sammanhanget.

1977 tillsattes två utredningar som berör utlandsinvesteringarna. En skall behandla valutalagstiftningen, den andra de internationella investeringarnas näringspolitiska följder. Resultaten av dessa utredningar väntas dröja än en tid.

Det kan emellertid inte vara felaktigt att riksdagen redan nu uttalar vilka

principer som skall ligga till grund för politiken gentemot utlandsinvesteringarna. Dessa principer måste utgå från de arbetandes intressen. De i ett företag företrädade fackliga organisationerna skall därför alltid ha yttranderätt när valutastyrelsen skall behandla frågan om tillstånd för företaget att investera utomlands. Vidare *skall* alltid industri- och sysselsättningspolitiska strävanden inom Sverige tillmätas betydelse.

Det skall vara möjligt att för viss tid generellt kunna förbjuda utlandsinvesteringar. Ett sådant förbud måste vara ständigt och totalt för investeringar i områden under kolonialt förtryck, i stater som utövar kolonialt förtryck och i stater som har fascistisk eller rasistisk regim.

Om investeringar utomlands i övrigt måste gälla att den som skall göra investeringen måste kunna visa att investeringen inte är föranledd av strävan att sänka lönekostnader, icke kommer att medföra men för sysselsättningen i Sverige, inte är ett led i någon form av kapitalflykt eller skatteundanhållande. Den som ansöker om att få investera måste också kunna styrka att investeringen icke är till men för det mottagande landets ekonomi och arbetande befolkning eller utgör stöd för en regim som motsätter sig social och ekonomisk utveckling och utjämning.

Dessa principer är nödvändiga för att direktinvesteringarna i produktion utomlands begränsas och industriutflyttningen stoppas. De är också nödvändiga som led i kampen mot imperialismen och den svenska storfinansen.

Skulle OECD:s kapitalliberaliseringsstadga lägga hinder i vägen för att genomföra dessa principer i lagstiftning och praktik, bör Sveriges anslutning till denna stadga omprövas.

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen uttalar sig för skärpt restriktivitet mot kapitalexport och stopp för industriutflyttning,
2. att riksdagen uttalar sig för de i motionen angivna principerna för utlandsinvesteringar,
3. att riksdagen hos regeringen hemställer att denna i tilläggsdirektiv till utredningen om valutalagstiftning och utredningen om de internationella investeringarnas näringspolitiska betydelse ger dessa principer som riktlinje för utredningarnas fortsatta arbete.

Stockholm den 18 januari 1979

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)